

مجموعه آثار ۲۲

مذهب علیه مذهب

دکتر
علی
شریعتی

پیشروان

سرشناسه	شریعتی، علی. ۱۳۱۲ - ۱۳۵۶.
عنوان و پدیدآور	مذهب علیه مذهب / علی شریعتی.
مشخصات نشر	مشهد: سپیدمباران، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۳۹۲ ص.
شابک	978 - 600 - 5957 - 88 - 4
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا.
یادداشت	کتاب حاضر در سال‌های مختلف توسط ناشران متفاوت به چاپ رسیده است.
موضوع	اسلام - مقاله‌ها و خطابه‌ها.
موضوع	اسلام و مسائل اجتماعی - مقاله‌ها و خطابه‌ها.
موضوع	دین.
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۳ م ۴ ش ۲۳۳ / ۷ BP
رده‌بندی دیویی	۲۹۷ / ۴۸
شماره کتاب‌شناسی ملی	۳۶۳۳۹۷۶

مذهب علیه مذهب

علی شریعتی

ویرایش	پرویز خرسند، محمدکاظم کاظمی، سیدخلیل حسینی
نظارت بر متون عربی	محمد قدسی
نمونه‌خوانی	سعیده جامع، حسین باقری، الهام یوسفی
تایپ	سعیده جامع
صفحه‌آرایی	محمدکاظم کاظمی
طرح جلد	پریسا تشکری
چاپ اول	زمستان ۱۳۹۳
شمارگان	۱۱۰۰ نسخه
لیتوگرافی	پارسا
چاپ	مهشید
صحافی	پارسیان
شابک	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۹۵۷ - ۸۸ - ۴
ISBN	978 - 600 - 5957 - 88 - 4

حق چاپ محفوظ است.

مرکز پخش: ۰۲۲۲۲۲۲۰۴ - ۳۲۲۳۸۶۱۳ (۰۵۱)

دیگر مراکز پخش: گسترش: ۰۲۱۷۷۳۵۴۱۰۵ - ققنوس: ۰۲۱۶۶۴۰۸۶۴۰

آفتاب پنهان: ۰۹۱۹۲۵۱۱۰۳۶

قیمت: ۱۵۵۰۰ تومان

۱۵		منعوب علیه منعب
۲۲		کفر
۲۳		شرک
۲۳		بت پرستی
۲۴		خصوصیات دین شرک
۲۵		توحید
۳۰		دین انقلابی یعنی چه؟
۳۱		دین توجیه کننده یعنی چه؟
۳۲		امر به معروف و نهی از منکر
۳۲		ادامه دین شرک
۳۳		پایگاه سازندگان و نگهداران دین شرک
۳۴		ریشه دین شرک

۳۵	دین افیونی
۳۵	مرجئه و سلب مسئولیت
۳۵	حرکت دین شرک
۴۰	«خدا»، «ناس»
۴۱	طاغوت پرستان
۴۶	دین کفر، دین اسلام
۴۷	«دین کفر» حاکم بر تاریخ
۴۸	«مال» از آن «مردم» است
۴۹	خانواده خدا
۵۰	تأیید اختلافات طبقاتی و نژادی
۵۰	«آفریدگاری» و «خداوندگاری»
۵۱	«مدینه» مکتب جامعه ایده‌آل
۵۳	مذهب در ایران باستان
۵۷	پیامبران دین توحید
۵۷	دین شرک
۶۱	اشتباه روشنفکر
۶۲	رسالت علما و روشنفکران
۷۱	پدر! مادر! ما متهمیم
۷۳	جهانی به وسعت یک محله!
۷۶	ما متهمیم!
۸۷	دو اشتباه بزرگ و غلط مشهور
۹۳	جهان‌بینی شکمی
۹۵	دین «نه»!
۱۹۱	آری این چنین بود برادر

۲۱۳	ضمیمه‌ها
۲۱۵	توین بی، تمدن - مذهب
۲۲۱	خدا حافظ، شهر شهادت!
۲۳۵	اگر پاپ و مارکس نبودند
۲۴۷	میزگرد، پاسخ به سؤالات و انتقادات
۳۱۵	جلسه دوم
۳۵۵	از یک «گفتگوی دانشجویی»
۳۷۳	فهرست‌های راهنما
۳۷۵	آیات و احادیث
۳۷۸	نام اشخاص
۳۸۳	نام جای‌ها
۳۸۵	نام اقوام و طوایف
۳۸۶	نام کتاب‌ها و نوشته‌ها
۳۸۸	مفاهیم و تعبیرات

یادداشت ناشر چاپ حاضر

اهمیت و ارزش آثار مرحوم دکتر علی شریعتی ما را بر آن واداشت که متن کتاب حاضر را با دقت و مراقبتی ویژه در ویرایش و کتاب‌آرایی به چاپ رسانیم. همین به‌واقع انگیزه اصلی ما برای انتشار دوباره این کتاب و دیگر آثار ایشان است.

به همین سبب در چاپ حاضر می‌شترین سعی گروه ویراستاری بر نمونه‌خوانی دقیق و ویرایش فنی اثر بوده است. البته این ویرایش صرفاً به حوزه رسم الخط، نقطه‌گذاری، پاراگراف‌بندی و در مواردی اندک، ذکر کلماتی در قلاب (با قید در پانویس) محدود شده است و جز اینها هیچ تصرفی در متن نکرده‌ایم. مبنای چاپ حاضر، آن چاپ از کتاب است که زیر نظر «دفتر تدوین و تنظیم مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی» به چاپ رسیده و نسخه معتبر این اثر به حساب می‌آید.* البته این کتاب پس از آن و با حروفچینی جدید توسط انتشارات چاپخش منتشر شده است و آخرین چاپ آن که در دسترس ماست، مربوط به سال ۱۳۹۱ است. ولی متأسفانه این حروفچینی با کم‌دقتی‌هایی همراه است، به گونه‌ای که اعتبار آن را نسبت به چاپ ۱۳۶۱ به طرز محسوسی

* . شریعتی، علی، مذهب علیه مذهب، (مجموعه آثار، ۲۲)، چاپ دوم، تهران: انتشارات سبز، ۱۳۶۱.

مخدوش می‌سازد. به همین دلیل همان چاپ قدیم قابلیت استناد بیشتری دارد، هرچند آن هم خالی از خطاهای تایپی نیست.

چنان که گفتیم، در بازخوانی‌های چندباره اثر توسط افراد مختلف گروه ویراستاری، در متن مرجع ما نیز خطاهایی یافت شد که باید اصلاح می‌شد. ما در مواردی که خطا محرز بود و به شکل اصلی کلمه یقین داشتیم، متن را (با تذکر در پانویشت) اصلاح کردیم و در مواردی که محرز نبود، فقط حدس و گمان خود را یادآور شدیم. پانویشت‌هایی که افزوده این چاپ است با قید «و.س.» (ویراستار سپیده‌باوران) و با علامت * مشخص شده است.

مزیت دیگر این چاپ، اعراب‌گذاری، درج نشانی و ترجمه آیات و احادیث و رفع بعضی ابهام‌های مفهومی است. از پدر بزرگوارم که با دانش و اشراف خود در ادبیات عرب بر این قسمت نظارت کردند، سپاسگزارم.

ما امیدواریم که ویرایش حاضر با این دقت و سواس گونه، گامی به جلو باشد و با آن بتوانیم رضایت خوانندگان گرامی را فراهم آوریم. با این همه مدعی بی‌خطا بودن مطلق در این کار نیستیم و رهنمودهای اهل نظر و بصر را با جان و دل خریداریم.

عابس قدسی

نشر سپیده‌باوران

غرض از انتشار این مجموعه - به یاری خدا - تدوین و چاپ کلیه نوشته‌ها و گفته‌های منتشر شده و منتشر نشده معلم شهید دکتر علی شریعتی، به روشی دقیق، با در نظر گرفتن کلیه تصحیحات و تجدیدنظرهای وی و با پرهیز از هر گونه دخل و تصرف در آثار اوست. از این رو کلیه نوشته‌ها و گفته‌هایی که بدون نظارت آن شهید به چاپ رسیده‌اند به منظور رعایت امانت و جلوگیری از هر گونه سوء تفاهم، سوء تعبیر و سوء استفاده، بار دیگر با نوشته‌های اصلی و یا نوارها دقیقاً مطابقت می‌شوند.

کوشش می‌شود که تمامی مطالب مربوط به یک موضوع - که فعلاً در جزوه‌های کوچک و متوسط پراکنده‌اند - در یک یا چند مجلد با عنوان واحد طبع و نشر گردند. این کار در واقع اجرای خواست معلم شهید ماست. (ر.ک. به وصیت وی در مجموعه آثار، ش ۱).

در پیوست‌های هر یک از مجلدات علاوه بر فهرست اعلام و... فهرستی نسبتاً کامل از مفاهیم و اصطلاحات و تعبیرات به دست داده می‌شود. مهارت و خلاقیت معلم شهید ما در به کار گرفتن مفاهیم و تعبیرات موجود در فرهنگ و ایدئولوژی اسلامی و نیز سایر فرهنگ‌ها و مکاتب، یکی از «باقیات و صالحات» اوست و توجه به این قسمت، برای توفیق در شناخت هرچه بیشتر افکار و عقاید مکتبی و انقلابی وی و استفاده از این میراث و آموزش و بارور کردن آن و نیز

تحقیق جهت‌دار، ضرورت دارد.

همچنین در صورت لزوم، به منظور روشن شدن برخی از نکات و یا ذکر مآخذی که در متن بدان‌ها اشاره رفته است، یادداشت‌ها و توضیحاتی کوتاه در بخش پیوست‌ها افزوده می‌شوند.

یادآوری این نکته به‌جاست که بخش پیوست‌ها، توسط ناشر این مجموعه تهیه می‌شود و بنابراین «دفتر» مسئول کلیه نابسامانی‌ها و نارسایی‌های آن است. در هر حال امیدواریم که انسان‌های حق‌طلب و آزاداندیش و متعهد در کتب این مجموعه اصیل‌ترین و مطمئن‌ترین وجوه آثار وی را بیابند.

دفتر تدوین و تنظیم

مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی

www.ketab.ir

یادداشت ناشر

این کتاب جمعاً از سه بخش اصلی و یک بخش ضمیمه‌ها - که خود شامل ۴ قسمت است - تشکیل شده است. این بخش‌ها به ترتیب عبارت‌اند از:

۱. مذهب علیه مذهب. این سخنرانی در دو شب متوالی در تاریخ ۲۲ و ۲۳ مرداد ۴۹ در حسینیه ارشاد ایراد گردیده است. این سخنرانی در همان زمان تبدیل به متن گردیده و توسط معلم شهید مورد تأیید قرار گرفته است. لذا «دفتر» پس از مقایسه متن مزبور با نوار، تنها به پاره‌ای از اصطلاحات ضروری اکتفا کرده است.

۲. پدر، مادر، ما متهمیم. این بخش، در اصل به شکل یک سخنرانی در تاریخ ۱۳۵۰/۸/۸ در حسینیه ارشاد ارائه شده و سپس خود معلم شهید در آن اضافات و تصحیحاتی انجام داده است که قبلاً به صورت کتاب منتشر شده است.

۳. آری، این چنین بود، برادر! این بخش، سخنرانی‌ای است که دکتر در ۵۰/۸/۱۸ در حسینیه ارشاد ایراد کرده و سپس در آن تغییراتی داده و مطالبی را به آن افزوده است. توضیحات مربوط به آن در متن نوشته آمده است.

۴. ضمیمه‌ها. این بخش قسمت‌های زیر را در بر می‌گیرد:

الف. توین بی، تمدن - مذهب. این قسمت مجموعه‌ای از پرسش و پاسخ

است که کلاً توسط خود معلم شهید نوشته شده و به نظر می‌آید که بر اساس بحث‌هایی که در مشهد با توین بی داشته است، تنظیم گردیده است. لازم به تذکر است که این قسمت برای نخستین بار به چاپ می‌رسد. تاریخ این دست‌نوشته نامعلوم است.

ب - خدا حافظ شهر شهادت. این قسمت، پس از این که دکتر در اسفندماه سال ۵۱ از تدریس در دانشگاه مشهد محروم گردید، توسط وی به نگارش درآمد. **ج - اگر پاپ و مارکس نبودند.** که نوشته‌ای از اوست که تاریخ آن مشخص نیست.

د - میزگرد پاسخ به سؤالات و انتقادات. این قسمت همان‌طور که از نامش برمی‌آید، پاسخ‌هایی را در برمی‌گیرد که به سؤالات و انتقاداتی که در مورد حسینیه ارشاد به طور اعم و در رابطه با دکتر شریعتی به طور اخص مطرح گردیده، داده شده است و از این رو در قسمت اول، که در ۵۰/۹/۲۳ انجام شده، علاوه بر معلم شهید، افراد دیگری که در حسینیه فعالیت و سخنرانی داشته‌اند، شرکت کرده‌اند. از آنجا که ارتباط سخنان، اجازه حذف مطالب سایر شرکت‌کنندگان در میزگرد را نمی‌داد، نام و سخنان آن‌ها نیز عیناً در متن آمده است. خوانندگان می‌توانند برای کسب اطلاعات و توضیحات بیشتر به خود متن مراجعه کنند.

در پایان نکات زیر یادآوری می‌گردند:

- ۱- در هر جا که افزودن کلمه یا عبارتی ضروری تشخیص داده شده است، آن را در میان [] قرار داده‌ایم.
- ۲- در مواردی که کلمه یا کلماتی قابل تشخیص و حتی حدس زدن نبوده‌اند، به جای آن‌ها علامت «...» به کار برده شده است.

دفتر تدوین و تنظیم

مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی

اردیبهشت ماه ۶۱